

ahlâkî özdeyişten oluşur (T trc. İlyas Aslan, *Kum ve Köpük*, İstanbul 2008; trc. Cahit Koçak, *Kum ve Köpük*, İstanbul 2012; Ar. trc. Antüniyûs Beşîr, *Reml ve Zebed*, Kahire 1927). **5.** *Jesus The Son of Man* (New York 1928). Eserde, bazıları Hz. İsa'yı yakından tanıyan havârilere veya ona ihanet edenlerden olmak üzere İncil'de adları geçen, bazıları da tamamen hayalî olan yetmiş yedi kişinin Hz. İsa'yı tasvirine yer verilmiş, İsa'nın her şeyi ile normal bir insan olduğu vurgulanarak ulûhiyeti reddedilmiştir (T trc. Deniz Carey, *İnsanoğlu İsa*, İstanbul 1993; Ar. trc. Antüniyûs Beşîr, *Yesû İbnü'l-insân*, Kahire 1933; Ar. trc. Servet Ukkâşe, *İsâ İbnü'l-insân*, Kahire 1974). **6.** *The Earth Gods* (New York 1931). Biri hayattan bıkmışlığı, diğeri hayata sarılıp varlığa hükmetmeyi, üçüncüsü sevgi ve güzelliği esas alan ve gelecek günleri aşkın eline bırakmayı tercih eden üç yeryüzü tanrısının arasında geçen diyalogu anlatır (T trc. Cahit Koçak, *Yeryüzü Tanrıları*, İstanbul 2012; Ar. trc. Antüniyûs Beşîr, *Âlihetü'l-arz*, Kahire 1932). **7.** *The Wanderer: His Sayings and his Parables* (New York 1932). Elli iki mitolojik ve sembolik hikâyeyi kapsayan eserde toplumun bozulmuş değerleri, insanların içinde bulunduğu cehalet ve sapkınlık eleştirilmektedir (T trc. Sibel Özbudun, *Gezgin*, İstanbul 2010; Ar. trc. Abdüllatif Şerâre, *et-Tâ'ih*, Dımaşk 2004). **8.** *The Garden of the Prophet* (New York 1933). *The Prophet*'in devamı niteliğindeki eserde Mustafa'nın doğduğu adaya döndükten sonra ada halkına verdiği öğütleri kapsar (İsp. trc. A. N. Preyra, *El Jardín del Profeta*, Cordoba 1943; T trc. Kahraman Türel, *Ermişin Bahçesi*, İstanbul 2008; trc. R. Tanju Sirmen, *Ermişin Bahçesi*, İstanbul 1989; Ar. trc. Abdüllatif Şerâre, *Hadikatü'n-nebî*, Beyrut 1995; Far. trc. Âreş Hicâzî, *Bâğ-ı Peyâmbur*, Tahran 1381 hş.). **9.** *Lazarus and his Beloved* (New York 1973). Hz. İsa'nın tarihî kişiliği hakkında tek perdelik bir dramdır (T trc. Feyza Karagöz, *Lazarus ve Sevğilisi*, İstanbul 2004).

C) Mektupları: Cibrân'ın Arapça ve İngilizce olarak yazdığı mektupların sayısının 2000'e ulaştığı söylenir. Bunlar edebî olmaktan çok yazarın biyografisine ışık tutan ürünlerdir. Mektuplar Mîhâil Nuayme, Yûsuf el-Huveyk gibi yakın arkadaşlarına, Nahle Cibrân gibi akrabalarına ve özellikle Mary Haskell, Barbara Young ve Mey Ziyâde gibi kadın arkadaşlarına yazılmış, bunların bir kısmı derlenmiştir: A. R. Ferris, *Kahlil Gibran a Self-Portrait* (New York 1959); Annie Salem

Otto, *The Letters of Kahlil Gibran and Mary Haskell* (Houston 1970); Virginia Hilu, *Beloved Prophet: The Love Letters of Kahlil Gibran and Mary Haskell and her Private Journal* (London 1972); Riyâd Huneyn, *Resâ'ilü Cibrân* (Beyrut 1983); Suheil Bushrui – Salma H. al-Kuzbari, *Blue Flame: The Love Letters of Kahlil Gibran to May Ziadah* (Harlow 1983; *Gibran Love Letters*, Oxford 1995; Arapçası: *eş-Şu'letü'z-zerkâ*, Dımaşk 1979; T trc. Ersan Devrim, *Aşk Mektupları*, İstanbul 2012); John Walbridge, *The Beloved: Reflections on the Path of the Heart* (London 1997); Joseph Huri Tavk, *Resâ'il Mütferrika li-Cibrân* (Beyrut 1997); Cemîl Cebr, *Muhtârât min resâ'ili Cibrân* (Beyrut 1998); Salim Mujais, *Letters of Kahlil Gibran to Josephine Peabody* (Beirut 2009). Cemîl Cebr tasnif ettiği *el-Mecmû'atü'l-kâmile*'nin I. cildinde Cibrân'ın Arapça eserlerini (Beyrut 1414/1994), II. cildinde de İngilizce'den Arapça'ya çevrilmiş eserlerini bir araya getirmiştir. Bunun devamı olarak Antûn el-Kavvâl'in hazırladığı III. ciltte *Mecmû'a'da* yer almayan makaleleri, temsilileri, bazı mektupları ve felsefî parçaları derlenmiş, IV. cilt ise mektuplarına ayrılmıştır. Kâmil Haşîme'nin hazırladığı bibliyografyaya göre 1912-1998 yılları arasında Cibrân'ın hayatı, eserleri ve görüşleri hakkında kitap, makale ve tez olarak 360 eser yazılmıştır. Hüseyin Günday, *Cübran Halil Cübran ve Çağdaş Arap Edebiyatındaki Yeri* (doktora), Sultan Şimşek, *Amerika'daki Arap Göç Edebiyatında Din Anlayışı* (doktora) adlarıyla tez hazırlamış, son tezde Cibrân'ın din anlayışı ele alınmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Brockelmann, *GAL Suppl.*, III, 457-471; C. Saydah, *Edebünâ ve üdebâ'ünâ fi'l-mehâciri'l-Emrîkiyye*, Beyrut 1957, s. 226-241; A. R. Ferris, *Kahlil Gibran: A Self-Portrait*, New York 1959, tür.yer.; İsa en-Nâûrî, *Edebü'l-mehcer*, Kahire 1959, s. 343-362; Hasan Câd Hasan, *el-Edebü'l-'Arabî fi'l-mehcer*, Kahire 1962, s. 462-466; A. Gattâs Kerem, *Muhtârât fi Cibrân Halil Cibrân*, Beyrut 1964, tür.yer.; Tevfik Sâyîğ, *Edevâ' cedide 'alâ Cibrân*, Beyrut 1966, tür.yer.; Abdülkerim el-Eşter, *en-Nesrû'l-mehceri*, Dımaşk 1970, s. 32-41; Jean-Kahlil Gibran, *Kahlil Gibran, His Life and World*, New York 1974, tür.yer.; Mârûn Abbûd, *Edebü'l-'Arab*, Beyrut 1979, s. 477-478; a.m.f., *Cüdüd ve kudemâ*, Beyrut 1980, s. 81-158; Gâzî Fuâd Berâkis, *Cibrân Halil Cibrân fi dirâse tahlîliyye-terkîbiyye li-edebih ve resmih ve şahsiyyetih*, Beyrut 1981, tür.yer.; Halil Hâvî, *Cibrân Halil Cibrân*, Beyrut 1982, tür.yer.; Cemîl Cebr, *Cibrân fi 'aşrihi ve âşârihi'l-edebîyye ve'l-fenniyye*, Beyrut 1983, tür.yer.; Gassân Hâlid, *Cibrân el-feylesûf*, Beyrut 1983, tür.yer.; Halife

Muhammed et-Telîsî, *eş-Şâbbî ve Cibrân*, Trabulus 1984, tür.yer.; Ya'kûb Efrâm Mansûr, *Cibrân Halil Cibrân*, Beyrut 1985, tür.yer.; M. Abdül-mün'im Hafâcî, *Kıssatü'l-edebî'l-mehceri*, Beyrut 1986, s. 370-382; Ahmet Savran, *19. Yüzyıl Osmanlılar Döneminde Yeni Arap Edebiyatı*, Erzurum 1987, s. 254-260; Fevzî Atavî, *Cibrân Halil Cibrân: 'Abkariyyün min Lübnân*, Beyrut 1989, tür.yer.; Mervân Fâris, *'İlmü'l-ibdâ'*, Beyrut 1990, s. 31-64; Hannâ el-Fâhûrî, *el-Müceç fi'l-edebî'l-'Arabî*, Beyrut 1991, IV, 261-305; Rebîa Bedî' Ebû Fâzıl, *el-Fikrû'd-dîni fi'l-edebî'l-mehceri*, Beyrut 1992, II, 533-741; Muhammed Dekrûb, *Hamsetü ruvâd yuhâvirüne'l-'aşr*, Dımaşk 1992, s. 52-110; Selmâ el-Ceyyûsî, *el-İtticâhât ve'l-harekât fi's-sîri'l-'Arabîyyi'l-hadîs* (trc. Abdülvahid Lü'lüe), Beyrut 2001, s. 130-150; J. M. Landau, *Modern Arap Edebiyatı Tarihi* (trc. Bedrettin Aytaç), Ankara 2002, s. 86-89; Hüseyin Yazıcı, *Göç Edebiyatı*, İstanbul 2002, s. 119-151; İrfan Shahid, "The Broken Wings" (J. Moss, *Middle Eastern Literatures and Their Times* içinde), Detroit 2004, s. 65-73; Aida İmanquliyeva, *Modern Arap Edebiyatının Usta Kalemleri* (trc. Reşad İlyasov – Oiyas Şükürov), İstanbul 2007, s. 71-150; Sultan Şimşek, *Amerika'daki Arap Göç Edebiyatında Din Anlayışı*, İstanbul 2012, s. 191-250; a.m.f., "Cibrân Halil Cibrân'ın Eserlerinde Beşerî ve Evrensel Sevgi", *ŞM*, XXI/2 (2012), s. 125-138; İnci Koçak, "Mevlânâ'da Ney Motifi ve Cübran Halil Cübran'a Etkisi", *TTK Belleten*, LV/214 (1991), s. 653-759; Kemâl Haşîme el-Yesûî, "Cibrân Halil Cibrân: Kütüb ve makâlât tenâvelethü bi'l-bağs", *el-Mesriq*, LXXII/2, Beyrut 1998, s. 529-540; LXXIII/1 (1999), s. 229-254; Ahmad Y. Majdoubeh, "Gibran's The Procession in the Transcendentalist Context", *Arabica*, XLIX/4, Leiden 2002, s. 477-493; Kenan Demirayak, "Halil Cübran'ın El-Mevâkib 'Kafileler' Adlı Şiirine Bir Bakış", *EKEV Akademi Dergisi*, IX/22, Erzurum 2005, s. 161-176; Hasan Mahmûd Nûreddin, "Cibrân Halil Cibrân", *el-Mevsû'atü'l-'Arabîyye*, Dımaşk 2003, VII, 465-468; Nâhide Fevzî, "Cibrân", *Dânişnâme-i Cihân-ı İslâm*, Tahran 1384 hş., IX, 554-558.

KENAN DEMİRAYAK

CİHAN HARBİ II

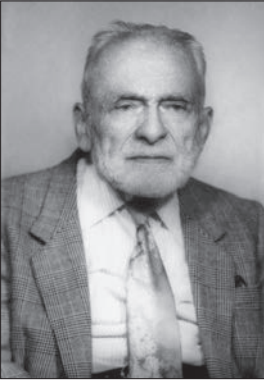
(bk. İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI).

CİLASUN, M. Raif

(1906-1998)

Romancı, cemiyet adamı.

Ödemiş'te doğdu. Balkan harbinin ve I. Dünya Savaşı'nın bütün acılarını yaşadı. İzmir'de Mekteb-i Sultânî'de okurken Yunanlılar'ın şehri işgali sırasında yaptıkları vahşete tanık oldu. Öğrenim için kaydolduğu Ödemiş İmam-Hatip Okulu'nun kapatılmasından sonra 1925'te İstanbul'da Robert College'da okumaya başladı. Ancak babasına işinde yardım etmek için buradan ayrıldı. Bir süre özel hocalardan eğitim görerek dinî ilimler ve Arapça'nın yanı sıra İngilizce, Fransızca, Rumca öğrendi.

M. Raif
Cilasun

Bir cemiyet adamı olarak hizmet veren Cilasun, İzmir'de İl Fakirlerini Koruma Derneği, Halk Eğitim Derneği gibi kuruluşlarda görev aldı. Gençlerin dinî ve millî değerlere bağlı olarak yetişmesi için faaliyetlerde bulundu. 1949 yılında, milletvekili aday olduğu Cumhuriyet Halk Partisi saflarında ilkokullara din dersi konulması ve İmam-Hatip okullarının açılması hususunda çaba sarfetti. 1950'de İzmir'de Kur'an Öğrencilerini Koruma Derneği'nin kurulmasına ve Kestanepazarı Camii Kur'an Kursu'nun çalışmalarına destek verdi. 1951'de İstanbul'da İlim Yayma Cemiyeti'nin, 1959'da Sönmez Neşriyat'ın oluşumuna katkıda bulundu. Aynı yıl İlahiyat Tedrisatına Yardım Eden Dernekler Federasyonu'nun tüzüğünü hazırladı. 1960'lı yılların sonlarında başlayan ve edebiyat yoluyla İslâm'ı tebliğ etme amacı güden yayın hareketine katıldı. Bu maksatla yazdığı ilk romanı *Oğlum Osman* geniş bir okuyucu kesiminin ilgisini çekti, defalarca basıldı ve Yücel Çakmaklı tarafından sinemaya aktarıldı. Aynı içerikteki romanlarından *Bir Annenin Feryadı* ve *Haram Lokma* da çok ilgi gördü. 19 Ağustos 1998'de vefat eden Raif Cilasun hakkında ölümünden bir yıl sonra Cemal Sofuoğlu'nun başkanlığında bir panel düzenlenmiş, ayrıca İzmir'de Raif Cilasun Eğitim ve Kültür Vakfı kurularak Raif Cilasun Kur'an Kursu hizmete sokulmuştur (2009). Nakşibendî-Hâlidî Şeyhi Mehmet Zahit Kotku'ya intisap eden Cilasun Hasan Basri Çantay, Said Nursi ve Necip Fazıl Kısakürek gibi zevat ile de yakın dostluklar kurmuştur.

Eserleri. Farklı türlerde yayınları bulunan M. Raif Cilasun'un en önemli eserleri romanlarıdır. Konularını genellikle şahit olduğu olaylardan aldığı belirttiği romanlarında dinî bilgi ve millî kültür eksikliği yüzünden gençlerin yanlış yönelişlerinin getirdiği acı sonuçları ve pişmanlıkları ele almış; sokağa düşen temiz aile kızlarını, avare hayatları içinde bocalayan,

ilerici görünme adına yanlış adımlar atan gençleri, âsi gençlerin ortaya çıkmasına yol açan anarşiyi anlatmıştır. Döneminde İslâm'ı merkez alarak hidayet romanları yazan isimlerin önde gelenleri arasında yer almıştır. Romanları şunlardır: *Oğlum Osman* (İstanbul 1975), *Haram Lokma* (İstanbul 1979), *Bedr Kahramanları* (İstanbul 1980), *Beklenen Sabah* (İstanbul 1980), *Kutsal Çile* (İstanbul 1983), *Texas'ta İslam'ın Gücü* (İstanbul 1984), *Dinmeyen Gözyaşları* (İstanbul 1986), *Onlar Olmasaydı* (İstanbul 1986), *Bir Annenin Feryadı* (İstanbul 1987), *Gafil-ler* (İstanbul 1988). Yazarın *Rüya Tabirleri* adlı eseri de ilgi görmüştür.

BİBLİYOGRAFYA :

Ramazan Yıldırım, *Medreseden Üniversiteye: Ali Özek*, İstanbul 2012, s. 52-53, 58-59, 143, ayrıca bk. İndeks; "Cilasun, Raif", *Hece*, VI/65-67, Ankara 2002, s. 822; Cemal A. Kalyoncu, "Efsane Kurs Kestanepazarı", *Aksiyon*, sy. 555, İstanbul 2005.

ÂLİM KAHRAMAN

CİRÂRÎ

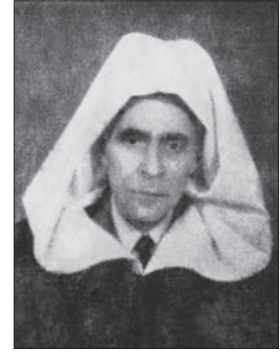
(الجراري)

Ebû'l-Abbâs Abdullah
b. Abbâs b. Mehammed
el-Cirârî er-Rabâtî
(1904-1983)

Faşî âlim,

tarihçi, biyografi yazarı ve edip.

4 Şâban 1322 (14 Ekim 1904) tarihinde Rabat'ta doğdu. Oğlu Abbas el-Cirârî'nin kaydettiği bu tarihi (*et-Te'rif ve nehçatühü*, Abbas el-Cirârî'nin girişi, s. 6) İdrîs b. Mâhî Kaytûnî 1323, İbnü'l-Hâc es-Sülemî 1324 (*Mu'cemü'l-ma'âbü'âti'l-Mağribiyye*, s. 79; *İs'âfü'l-iḥvânî'r-râğibîn*, s. 398) olarak vermiştir. Abdürrahîm el-Kettânî ile Abdülazîz Bağdat'ın verdikleri 1331 yılı (*el-Müfîd fî terâcimi's-şu'arâ*, s. 231; ondan naklen Muhammed Hayr Ramazan Yûsuf; Yûsuf Abdurrahman el-Marâşlî, bk. bibl.) yanlış olmalıdır. Cirârî ilk eğitimini bazı küttâblarda alıp Kur'an'ı hıfzettikten sonra Fas'ta Karaviyyîn Üniversitesi'nde tahsil gördü, devrin tanınmış âlimlerinden ders okudu ve icâzet aldı. Muhammed b. Tihâmî er-Raggây, Muhammed el-Medenî İbnü'l-Hüsnî, Muhammed b. Abdüsselâm es-Sâyiḥ, Ebû Şuayb ed-Dükkâlî, Muhammed b. Arabî el-Alevî, Ahmed b. Me'mûn el-Belgaysî gibi âlimlerin derslerine girdi. 1937'de âlimiye diplomasıyla mezun oldu. Hocalarından Dükkâlî, Sâyiḥ ve Raggây'dan, ayrıca Abdülhay el-Kettânî, Ahmed

Cirârî

Sekîrec, Abdülhafız b. Muhammed Tâhir el-Fâsî'den icâzet aldı. Klasik öğrenimini coğrafya, mûsiki ve diğer bazı alanlardaki bilgilerle destekledi. 1920'de Mübârekîye Zâviyesi'nde dört yıl öğretmenlik yaptıktan sonra özel Abbâsiyye Medresesi'ni açtı; müfredatını kendi hazırladığı bu okulun talebelerinden Cûku's-sa'y ve'l-fazîle adını verdiği bir tiyatro grubu oluşturdu ve 1928'de yazdığı tiyatro eseriyle ödül aldı. Selefi ve millî kurtuluş hareketleri içinde faal rol oynadı. 1930'da Fransız himaye yönetimi, Berberîler'i Araplar'dan ayırarak ülkenin bütünlüğünü bozmak ve onları hıristiyanlaştırmak için kendilerine İslâm hukuku yerine örfî hukuk özerkliği tanıyan yasayı (*ez-Zahîrû'l-Berberî*) çıkarıldığında buna karşı düzenlenen gösterilerde öne çıkan hatipler arasında yer aldı ve bu sebeple hapse atıldı. 1932'de Sanat Okulu, Yûsufiyye Lisesi gibi devlet okullarında hocalık yapmaya başladı. Bu yıllardan itibaren *es-Sa'âde*, *el-Mevedde*, *el-Haḫ*, *el-İrşâd*, *el-Âhdü'l-cedîd*, *el-İmân*, *el-İlm* ve *Cezayir'deki en-Necâh*, *el-Berḫ* gibi dergi ve gazetelere yazılar yazdı. 1939'da Kral V. Muhammed tarafından kraliyet sarayında dârü'l-mahzen kâtipliğine tayin edildi ve ülkedeki Kur'an okulları, özel eğitim ve kızların eğitimi konularını teftişle görevlendirildi. Kraliyet ailesinin çocuklarının öğrenimi için 1942'de açılan el-Ma'hedü'l-Mevlevî'de ders verdi. 1953'te V. Muhammed yurt dışına sürgüne gönderildiğinde Cirârî de sömürge yönetimine karşı tavrı sebebiyle görevinden alındı. Fas bağımsızlığa kavuştuktan (1956) sonra üst seviyede görev kabul etmedi, eğitim müfettişliği ve camide ders verme faaliyetini sürdürdü. Fas Radyosu kurulduğunda Kur'an okumak üzere tayin edilen ilk hâfız oldu; dinî programlar düzenledi, dinleyicilerin sorularını cevapladı. Eğitim ve kültür, telif, mushaf, tecvid, Kur'an sözlüğü komisyonlarında görev aldı. 1965'te Evkaf bakanının başkanlığındaki bir heyetle birlikte hac farızasını